

תורה או וואטסאפ: מה לעשות הרגע?

אילן היה טיפוס ממורמר, שלא מצא משמעות בחיים ולא הרגיש חשוב לאף אחד. בבוקר היה צועק על אשתו, בצהריים רב עם הבוס בעבודה ובערב מתקוטט עם ילדיו. חייו עברו על עמידה בפקקים, בהייה בטלפון ורביצה במיטה.

באחד הימים חווה כאבי בטן והובהל לחדר ניתוח. רגע לפני ההרדמה, הוא שמע את הרופא אומר: "האיש במצב אנוש, יש לו חודש לחיות". והוא נרדם. כשהתעורר בחדר ההתאוששות, הוא נזכר במה ששמע מהרופא ורצה לחזור לעצום את העיניים... אבל אז הבחין באשתו וילדיו שיושבים לידו והוא החליט שחודש זה מספיק זמן כדי להשאיר זיכרונות טובים אצל היקרים לו.

הוא קם עם הזריחה, רץ למכולת וקנה לחמניות טריות. הוא העיר את ילדיו בשיר והסיע אותם לבית הספר. הוא חזר במהירות להספיק כוס קפה עם אשתו. בעבודה העניק שירות מושלם ללקוחות והציע עזרה לעובדים האחרים. בערב הכין שיעורים עם ילדיו ויצא לטייל. בשבוע האחרון שנותר לו, הוא התפייס עם חברי ילדותו, קנה מחברת וכתב בה משפטים שירצה לומר לילדיו כשהיו גדולים והשאיר תרומה לבית הכנסת. כשהרגיש כעס, אמר: "את הרגעים האחרונים בחיי אבזבז על כעס?!".

החודש נגמר והוא ציפה למות. אבל שמש האירה בוקר אחרי בוקר והוא לא הבין מה השתבש... הוא נפגש עם הרופא שניתח אותו וביקש הסברים. הרופא התפלא: "חולה אנוש?!", זה היה ניתוח בטן פשוט". לבסוף נזכר שבמיטה הסמוכה בוצע ניתוח לחולה אנוש, שבאמת כבר אינו בין החיים...

אילן הבין פתאום שגודלם של החיים הוא כגודל תפיסת הזמן שלהם. אנשים קטנים חושבים שיש זמן, בעוד שאנשים גדולים יודעים שאין זמן וכל רגע הוא מתנה חד פעמית שלא תשוב.

כמובן, המסר נוגע באחת ההתלבטויות הדומיננטיות בחיים: מה לעשות עכשיו? הכוונה איננה רק האם להקדיש שנה ללימוד התורה או לצאת לעבוד, אלא על רגעי הביניים הקטנים שבורחים בין האצבעות: בפקקים, בהמתנות בתורים, בצפייה לאישה שתתארגן לצאת לחתונה ואחר כך כשתסיים להיפרד מהחברות בסוף החתונה...

בעמדנו בערב החג הגדול מכולם, חג מתן תורתנו שרוממנו מכל הלשונות והפך אותנו לעמו הנצחי של הקב"ה, מקננת תקווה כי הרגע הזה ישנה חיים ובעוד שנה יעמדו אלפי יהודים שהספיקו בשנה הזו, לעבור על כל התורה בלימוד החת"ת, להתקדם שנה בלימוד הרמב"ם ולסיים מסכתות גמרא.

אי אפשר כמובן בלי האנקדוטה שהובאה בהערה¹.

הבה נתחיל עם שתיים מהשאלות המפורסמות בסוגיית מתן תורה. ראשית, מי עושה אירועים במדבר? מי מבזבז אירוע עצום כמתן תורה על השיממון המדברי? הכלל הראשון בטקס הוא לחפש מקום בלתי נשכח, למצוא לוקיישן מרשים שיסחף את החושים ויתיר רושם נצחי. אנשים משלמים פי עשר מהמחיר המקובל כדי להתחתן על המים, למרגלות ההר או בין עצי הירק.

מדוע, אם כן, לא ממתין הקב"ה להגיע לארץ ישראל ואז נותן את התורה על פסגת החרמון, לחופי הכינרת, על מדרגות האמפי של קיסריה או בין הירוק של יער ירושלים?

1. תנחומא במדבר: וידבר ה' אל משה במדבר סיני – למה במדבר סיני?

¹ יהודי נכנס לרבו והתלונן על תופעה מוזרה: הוא ירש חנות מאבא שלו ובעוד שאצל אבא הייתה חנות מלאה קונים, אצלו נכנסים בטפטופים. אינני מבין מה קורה? מה אבא עשה יותר טוב ממני? "מה אביך עשה כשהחנות התרוקנה?" – "אה, אבא היה יהודי מהדור הקודם וכשהיה שקט, היה מוציא משניות ולומד". "ומה אתה עושה כשיש שקט?" – "אני מוציא את הטלפון ומגלגל חדשות". "הכל ברור", אמר הרב: "כשאבא היה מוציא משניות, היצר הרע היה סוחב קונים פנימה כדי להוציא את הראש שלו מהמשניות. אבל כשאתה שולף את הטלפון, היצר הרע מבריח את הקונים החוצה, כדי שהראש יישאר תקוע בטלפון...".

במיוחד שהקב"ה **כן השקיע!** הוא כן התאמץ לשלב מוטיבים מרשימים שסוחפים את החושים. התורה מעידה על הקולות והלפידים והעשן שאפף את ההר והעיד על ההתגלות האלוהית שפוגשת את המציאות. כך נהוג בחלק מקהילות ישראל לקשט את בית הכנסת בעשבי ירק בחג השבועות, ואחד הטעמים הוא להזכיר את הנס שאירע על ההר, שפרח בירוק כדי להרשים את הלבבות?

שמות כ"ד: וכל העם ראים את הקולות ואת הלפידים ואת קול השפר ואת ההר עשן.

רמ"א סימן תצד: ונוהגין לטוח עשבים בשבועות בבית הכנסת והבתים, זכר לשמחת מתן תורה. **לבוש:** זכר לשמחת מתן תורה - שהיו עשבים סביב הר סיני, שנאמר 'גם הצאן והבקר אל ירעו וגו'', שמע מינה שהיה שם מרעה.

כמובן, המדרש עונה את הביאור המפורסם: הקב"ה רצה לתת את התורה במקום ציבורי וחינמי, כדי להפגין את העובדה שהתורה שייכת לכולם ולא עולה כסף לקנות אותה.

מכילתא יתרו: מפני מה לא ניתנה תורה בארץ ישראל? שלא ליתן פתחון פה לאומות העולם לומר, לפי שניתנה תורה בארצו, לפיכך לא קבלנו עלינו. דבר אחר, שלא להטיל מחלוקת בין השבטים, שלא יאז זה אומר בארצי ניתנה תורה וזה אומר בארצי ניתנה תורה.

אבל אנו מבקשים למצוא ביאור שקשור למרכז העניין: החשיבות המכרעת של רגע תורני.

השאלה השנייה והידועה: למה רב יוסף מדגיש את **היום**, יום ו' בסיוון, ולא את מה שאירע ביום הזה – קבלת התורה הקדושה?

רב יוסף היה אחד מחכמי התלמוד החשובים והמפורסמים. הוא כיהן כראש ישיבת פומפדיתא בבבל, המוסד הרם בו צמח התלמוד הבבלי והיה רבם של אב"י ורבא. הגמרא מתארת אותו בתור "סיני", מחשב מהלך עם זיכרון פנומנלי שהחזיק במוחו את כל התורה. הגמרא (ברכות סד) אומרת כי כאשר חיפשו ראש ישיבה, נטו להעדיף אותו על גדול הגדולים, רבה בר נחמני, משום הזיכרון האדיר שלו ו"הכל צריכים לבעל החיטים". אבל רב יוסף העדיף לדחות את מינויו, משום שהחוזים בכוכבים אמרו שהוא יכהן רק שנתיים כראש ישיבה. אכן, רבה מלך ראשון במשך עשרים שנה ואחר כך מלך רב יוסף במשך שנתיים וחצי.

כשהיה מגיע חג השבועות, רב יוסף לא היה מסוגל לכלוא את התרגשותו. הוא היה מורה למשרתיו להכין את הבשר המשובח ביותר ומנמק כך את חיבורו ליום:

2. פסחים סח,ב: רב יוסף ביומא דעצרתא אמר, עבדי לי עגלא תלתא (רש"י: שלישי לבטן ומובחר הוא), אמר אי לאו האי יומא דקא גרים (רש"י: שלמדתי תורה ונתרוממתי) - כמה יוסף איכא בשוקא (רש"י: אנשים הרבה בשוק ששמם יוסף ומה ביני לבינם)?

וכאן עולה השאלה: הרי העיקר חסר מן הספר? מה כוונתו "אי לאו האי יומא" והרי היום אינו שונה מכל הימים שלפניו, אלא **המתנה** שהתקבלה בו הופכת אותו לגדול? רב יוסף היה אמור לומר 'אם לא התורה הקדושה שירדה מהשמיים והעובדה שנבחרנו מכל האומות' – לא היה הבדל ביני לבין כל היוספים בשוק? נתאר אדם שחוגג לרגל קבלת תואר ד"ר ויאמר 'אם לא היום הזה, הייתי כמו כולם?' אבל היום הזה לא עשה דבר, אלא כל מאמץ השנים המתישות וההתמדה האדירה להגיע ליום הזה?

רש"י מרגיש בחוסר הבהירות של רב יוסף ונאלץ להוסיף הסבר: "האי יומא – שלמדתי תורה והתרוממתי", וכל אחד תוהה: מדוע רב יוסף עצמו לא דיבר ברור? הנה שאלת הבת עין, הרב אברהם דב מאוברוטש, מגדולי האדמו"רים הראשונים, שמציין למפרשים קדמונים שהעלו זאת לפניו:

בת עין: דקדקו המפרשים מאי האי לישנא דקאמר 'אי לאו האי יומא', דמשמע דיומא קא גרים והרי הווא ליה למימר 'אי לאו מתן תורה דקא גרים'??

² במיוחד שכשנדקדק היטב, **היום הזה לא גרם למתן תורה!**, כי מתן תורה היה ביום **חמישים** ואחד לספירה. שכן יציאת מצרים הייתה ביום חמישי ומתן תורה היה בשבת, כי אז אייר וסיון היו שלמים. כך שבכלל לא נכון לומר "אי לאו האי יומא דקא גרים", כשמתן תורה שלנו הוא יום קודם, ביום **חמישים** לספירה?

עוד מקשה רבי צדוק הגאון מלובלין (ועד"ז מקשה הרבי מליובאוויטש בתחילת השיחה של "אי לאו האי יומא" בלקו"ש טז/211): הרי המושג לימוד תורה בכלל לא התחדש ביום הזה וכבר האבות ושם ועבר הגו בתורה ביום ובלילה, כך שבכל מקרה, רב יוסף לא התרומם בזכות היום הזה?

פרי צדיק: לכאורה הלא גם קודם מתן תורה היה כמה נפשות גבוהים ועליונים במעלה יתירה משאר העם, כבית מדרשו של שם ועבר ושאר גדולי הדור [ואין זה מחמת חג השבועות]?

ב. נתחיל עם ביאור מבריק מחוץ לקופסה ומרגש מאוד, שמובא בכמה ספרים: לרב יוסף היה חיבור עוצמתי ליום הזה. חייו של רב יוסף היו רכבת הרים מטלטלת ובסוף ימיו הוא חלה והתעוור ושכח את תלמודו. הגאון שהיה גדול יותר מרבה בר נחמני (האמורא שעלה למעלה כדי ליעץ לבית דין של מעלה בנגעים ואוהלות), הפך בסוף ימיו לשבר כלי מחוק שאינו זוכר דבר. **לכאורה הוא חזר להיות כמו כל היוסף דאיכא בשוקא!**

כאן התעורר רב יוסף בתוקף ובגאווה, כשזכר את מעלת חג השבועות: היום הזה עצמו הפך להיות שבר כלי וירד ממדרגתו. הלוחות שהעניק הקב"ה במתן תורה, הוטחו לקרקע ונשברו לרסיסים ולכאורה לא נותרה בהם קדושה. מתן תורה האמיתי התרחש מאוחר יותר, כשמשה הוריד את הלוחות השניות ביום הכיפורים. בכל זאת אומרים חז"ל: "לוחות ושבירי לוחות מונחים בארון". שכן קדושה לא זזה ממקומה. עשרה רגעים של שבר, לא יבטלו רגע של אמת. מעשה טוב הוא שינוי נצח ומחותי שלא אובד לעולם. באותיות של חסידות: תורה חודרת בגוף האדם ומשנה את הבשר והדם שלו. זה כבר לא גוף אדם, אלא גוף תורה ולכן המהות אינה משתנה גם כשהמידע נשכח³.

לכן רב יוסף היה חוגג דווקא בחג השבועות, מתוך תפיסה שפעם קדוש הוא תמיד קדוש. למרות הירידה האישית שלו, הוא בשום אופן לא כמו שאר יוסף דאיכא בשוקא. בפשטות: כשנכנסים לבית אבות ורואים רופא וטייס ומנקה בני 90, אין ביניהם הבדל, כי כל כוחם היה בידע ובתפקיד שהיה להם. אבל כשיש ביניהם צדיק טהור, מתייחסים אחרת. כי קדושתו חדרה בגופו וזכויותיו נצחיות.

נציין שני סיפורים דומים: כשהאדמו"ר המהר"ש היה אברך, היה עוסק במסחר ולבוש כסוחר. פעם נכנס לבית מדרשו של האדמו"ר שר שלום מבעלז והסתתר בין הקהל. האדמו"ר היה סגי נהור ונתמך בגבאיו. כשנכנס לבית המדרש, סר מהדרך ותפש את המהר"ש ואמר: "אברך, ממני לא תוכל להסתתר". הגבאים אמרו: "רבי, הוא סוחר". ענה להם: "הוא סוחר בטוב סחרה מכל סחורה".

עד"ז: בתחילת שנות השלושים של המאה הקודמת, היה הרבי מליובאוויטש אברך בברלין. ביקר שם האדמו"ר רבי אהרן רוקח מבעלז, והרבי עבר לתת שלום. האדמו"ר לחץ את ידי כולם כשמטפחת עוטפת את ידיו, אבל כשהרבי התקרב, הוא הוציא ידו מהמטפחת ולחץ ישירות. אחר כך התעניין מיהו ואמרו שהוא חתנו של הרבי מליובאוויטש (הקודם). ענה האדמו"ר: "הרגשתי יד חמה...".

הקדמת המחזור המפורש (וינגרטן) לשבועות: רב יוסף חלה ושכח תלמודו, ואיתא בגמרא 'היזיהו בזקן ששכח תלמודו, שלוחות ושבירי לוחות מונחים בארון'. ובחג שבועות קיבלנו את הלוחות שנשברו בדרת משה רבינו מהר סיני, ולכן אמר רב יוסף 'אי לאו האי יומא כמה יוסף איכא בשוקא'.

מכאן נתקדם לנקודה מהפכנית שהיא נושאנו המרכזי. שמעתי ביאור מיוחד במינו בדברי רב יוסף.

³ העשרה נפלאה: ראו לקו"ש חט"ז ויקהל על הגמרא בסוף מסכת חגיגה: "תלמיד חכם שחטא גופו אש ואין אש של גיהנום שולטת בו. פושעי ישראל שחטאו, מלאים מצוות כרימון ואין אש של גיהנום שולטת בהם". כאן עולה השאלה למה תלמיד חכם גופו אש ואילו פושעי ישראל הם רק מלאים מצוות כרימון? ולמה התלמיד חכם ממשיך להיקרא תלמיד חכם כשחטא ואילו עמי הארץ שמלאים מצוות נקראים פושעי ישראל? אלא תורה חודרת באדם, היא משנה את מוחו, דעתו וליבו, ולכן גופו אש. משא"כ מצוות שמתקיימות מבחוץ, על הגוף, הן כמו גרעיני רימון שהם דבר נפרד על קליפת הרימון ויכולים להינתק ממנו.

ג. רב יוסף רוצה לגלות איך הגיע לאן שהגיע. הוא לא דיבר רק על התוצאה הסופית בהיותו גדול הדור שבקי בכל התורה. אלא כמו מורה ומחנך שמגדל תלמידים, הוא רוצה לגלות את הדרך לשם: איך מפתחים משמעת עצמית וממריאים לגבהים, תוך התגברות על הקשיים לאורך המסלול.

"אי לאו האי יומא" - אם לא היום בו אני עומד כעת! - **סתם יום, כל יום ויום** ולא רק מתן תורה. אם לא הייתי יודע את סודו של סתם יום רגיל ומתייחס לכל יום סתמי כמו ליום מתן תורה – לא הייתי כובש את היעד ומתעלה מעל כל היוספים בשוק.

גודלו של אדם הוא **כגודל תפיסת הזמן שלו**. מה שמכריע את הצלחת חיינו הוא השאלה, האם אני מבין את סודו של רגע פשוט? האם אני חי בידיעה שכל רגע יוצר קומה בחיי והוא מתנה חד פעמית שלא תחזור, או שהזמן נתפס כמו דקות חולפות על השעון שיבואו עוד הרבה כמותן?

ראשית, בשביל להגיע להישגים, צריך המון ימים ורגעים מנוצלים. איש לא נולד גדול וידען. המלאך משכיח את התורה מכולנו לפני הלידה וכל אחד צריך לעבור את כל המסלול בעצמו. ולכן אנו זקוקים למיליוני רגעים של למידה, כדי להגיע להישגים אמתיים. (זה מה שגילה רבי עקיבא כשהתבונן במים ששוחקים את האבן: פתאום הוא תפש שהמים לא מחוללים נס, הם לא פועלים עם עוצמה גרעינית או קרן לייזר. הם פשוט מתמידים עוד יום ועוד יום וההתמדה מנצחת את העיקשות של האבן).

שנית ומעבר לכך: אי אפשר להשלים רגע. רגע מבוזבז הוא רגע אבוד וזה אומר בהכרח **פחות ידיעה ופחות עשייה**. כי את מה שיכולנו ללמוד ברגע הזה, כבר לא נוכל לשחזר לעולם. אמנם נוכל ללמוד מחר את מה שלא למדנו היום – אבל אז לא נלמד מחר את מה שהיינו אמורים ללמוד בו...

3. מדרש שמואל אבות ה, כג: אין אבדה כאבדת הזמן, שאין לה תמורה.

ציטוט יהודי מפורסם אומר שהזמן יותר יקר מכסף. משום שערכו של דבר נקבע על פי ההיצע שלו, אבל **לזמן אין היצע!** אין זמן. הרגע הזה ופוטנציאל העשייה שלו לא ישוב לעולם.

ספר החיים לרבי שמואל מפרנקפורט: אדם דואג על איבוד דמיו ואינו דואג על איבוד ימיו, [אבל] דמיו אינם עוזרים וימיו אינם חוזרים.

עד היכן מגיעים הדברים? יש הלכה מופלאה **בשולחן ערוך תקמה, ט:** ואם שמע דבר חידוש בחול המועד, מותר לכתבו כדי שלא ישכח – **משנה ברורה:** ואפילו בלא טעם שכחה, כיון שבכל עת ורגע מוטל על האדם לעמול בתורה ולחדש בה כפי יכולתו, אין שייך לומר ימתין עד אחר יום טוב ואז יכתוב החידוש, **דאותו הזמן יהיה עליו חיוב אחר לחדש חידושים אחרים**.⁴

שלישית והוא העיקר:

אבות ב, ה: הלל אומר ... אל תאמר לכשאפנה אשנה, **שמה לא תפנה**.

היצר הרע לא יוצא לחופש, וכשם שהוא משגע עכשיו לדחות את הלימוד, הוא יעשה זאת בעוד שעה. ואדרבה, אז יהיה יותר קשה להתגבר עליו, כי עבירה גוררת עבירה ואנו כבר שקועים במלתעות וברשת שלו. החדשות שקראנו עכשיו, תופשות את הראש ויקשו יותר להתרכז ברגע הבא.

וכמובן עוד לא דיברנו על הנקודה העיקרית המובאת בפרקי אבות ובספרי מוסר: מנין לנו שנהיה כאן ברגע הבא? הרי החיים מתחדשים בכל רגע, ובשמחות ובטוב לבב, וד"ל. נטען זאת בצורה חסידית: הרי בעוד רגע יבוא משיח ואז כבר לא תהיה משמעות לכל העשייה והניצחון שלנו.

שערי תשובה לרבינו יונה שער שני כו: אין ראוי לאחר הלימוד יום או יומיים, כי הנה טרדות העולם אינן פוסקות ואוהב כסף לא ישבע כסף [ולמה שמחר יפנה וישנה?]. יותר מזה: כאשר יאחר תיקון נפשו, יקרהו עוון ויכשל בעבירות תמיד, דעבירה גוררת עבירה ויסתבך יותר בסבך עוונותיו.

⁴ עד"ז מובא ביאור נפלא על מאמרו של הלל: "ואם לא עכשיו – אימתי?": לא רק אימתי ישלים את המשימה, שמה לא תיפנה, אלא אימתי ישלים את 'עכשיו' שהרי הרגע הזה לא ישוב לעולם.

רב יוסף כולל את כל תפיסת הזמן האמורה בהכרזתו: "אי לאו האי יומא" – אם לא ייקרתי את הרגע הפשוט הזה. לכן מעולם לא דחיתי ליום הבא. לא המתנתי ליום פנוי. לא אמרתי רק סיגריה ואז... רק אבדוק מייל ואקפוץ לסוגיה... אלא כל רגע היה קריאה לעשייה ורגע הצטרף לשנים של התמדה.

זאת תפיסה מנצחת על אחת המחלות הפופולריות: הדחיינות. העובדה שכולנו דוחים ודוחים ובינתיים מאבדים זמן אינסופי. נכון, פסיכולוגים אומרים שדחיינות היא לא סתם עצלות, אלא יש לה שורשים נפשיים (שלפעמים מצריכים טיפול): היא נובעת מפחד מהמשימה. מחשש לחוסר מסוגלות ורתיעה שמא איננו טובים מספיק כדי להשלים אותה. אבל מצד שני, עובדה היא שיש רגש עוצמתי שמנצח דחיינות: **אין ברירה. ההבנה שהמועד פוקע ולא נוכל להשלים אותו.** ניצוח הדחיינות הוא הרגע בו **הפחד לאבד את העבודה גובר על הפחד להתחיל אותה...**

וכך רב יוסף חי: הוא הרגיש שזה הרגע היחידי בעולם ומה שלא יעשה עכשיו – לא ישלים עוד.

כעת אפשר לקבל מבט חדש וחודר על השאלה הראשונה, למה ניתנה תורה במדבר?

ליקוטי שיחות ח'237: ניתנה תורה במדבר (וקוראים פרשת במדבר לפני מתן תורה) – ללמדך שגם כשהאדם במצב של היפך ההרחבה, ועד מצב של מדבר, חייב בתלמוד תורה. ולא שידאג וישתדל ויתעסק בצרכיו ולאחרי זה ילמד תורה ויקיים מצוות, ועל דרך 'לכשאפנה אשנה', כי אם צריך לקבל תורה מיד, במצב בו נמצא.

המדבר הוא המקום הראשון בו היו אחרי יציאת מצרים ואת התורה מקבלים מיד, במקום הראשון, בלי עיכובים! התורה רוצה ללמד שאין סיבה שפוטרת מלימוד התורה. לא מחכים להגיע לארץ ישראל, לא ממתנים להסתדר בפרנסה, אלא מקבלים תורה בכל מצב ובכל זמן.

אנקדוטה: כולם מכירים את תקנת "הדף היומי", שתיקן הרב מאיר שפירא, ראש ישיבת חכמי לובלין. אבל מה עורר בו את ההשראה למהפכה הזו, שגורמת לרבבות יהודים לתת משמעות לכל יום?

הוא גדל בעיירה סוצ'אבה בבוקובינה (צפון רומניה) והתגלה מיד בכישרונותיו המזהירים. הוריו הבינו שהוא משתעמם בבית הספר והזמינו מלמד מעיר אחרת שילמד עמו. המלמד היה אמור להגיע ביום ראשון והמשפחה ציפתה בדריכות. לפתע הגיע שליח ואמר שהמלמד יבוא רק מחר. אמו של מאירקה שמעה ונאנחה בכבדות, "אוי, מה אתה אומר? חבל כל כך!". הילד לא הבין את האסון: "אמא, מה קרה? המורה יבוא מחר?". – "אבל מה יהיה על היום הזה", היא ענתה באנחה, והטמיעה בילד הכרה למשמעות הזמן, שאחרי שנים שינתה את העולם היהודי.

נחתום עם סיפור מדהים שמובא בהערה⁵. שמעתי מהרב זושא וולף, שראיין את בעל המעשה עבור חברת Jem והרב יוסף יצחק ג'ייקובסון, ערך תחקיר נוסף והשלים כמה פרטים.

⁵ יעקב פראנק הוא יהודי חשוב מפתח תקווה, שעבד במשרד ראש הממשלה, מנחם בגין, בתחום ההתיישבות. בסוף שנות השבעים הוא נסע לביקור בניו יורק ונפגש עם הרב מליובאוויטש. הרבי התעניין על הקשר המשפחתי שלו לגאון הרב צבי פסח פראנק, רבה של ירושלים ומגדולי הדור הקודם, ויעקב סיפר בגאווה שהוא נכדו הבכור של הרב וזכה לקשר קרוב עמו. "תספר לי על סבא", ביקש הרבי, ויעקב סיפר סיפור מצמרר: בשנות ה-90 במאה הקודמת, לפני כמאה שנה, למד בחור אמריקאי בישיבת חברון המעטירה, בהיותה עוד בעיר חברון. [הרב ג'ייקובסון מעריך, ששמו היה יעקב ברמן]. אביו שגר רחוק, חשש לגורל בנו והוא דרש מראש הישיבה, הגאון רבי מענדל אפשטיין, לשלוח את הבן חזרה לאמריקה. הרב אפשטיין פנה אל הגרצ"פ פרנק בבקשה להרגיע את חשש ההורים ואכן הרב המכובד כתב להם כי גורל הבחור נמצא על אחריותו. ביז אב תרפט, פרצו מאורעות תרפט', שבהן טבחו הערבים בכל הארץ. עיקר הטבח התרחש בחברון, שם נרצחו 67 יהודים, מתוכם 24 תלמידי ישיבת חברון וביניהם אותו בחור אמריקאי. "מאותו יום", סיפר הנכד לרבי, "לא מצא סבא מרגוע. הוא היה חדור אשמה שבעידודו נותר הבחור בישיבה ונשפך דמו. חלפו כשלושים שנה ואני נקראתי לשירות צבאי במילואים. גשם ניתך והמפקד עצר את האימון. תפסתי מחסה ולצדי הסתתר אדם שהיה חוקר והיסטוריון לתולדות היישוב בארץ. פתחנו בשיחה ומתוך הדברים התגלגלתי לספר על הכאב של סבא. החוקר הופתע וביקש להשלים את הפאזל. הוא סיפר שאביו של הנער היה אדם משפיע בקהילה היהודית בארצות הברית ומינף את האסון כדי לזעזע את דעת הקהל אודות צביעות השלטון הבריטי. מפקד המשטרה הבריטי ראה מול עיניו את הטבח בחברון ולא נקף אצבע לעצור את

ד. עד כאן דיברנו על חשיבות הרגע בכלל. מכאן נתרומם אל חשיבותו המכרעת של **רגע תורני** **שמוקדש לתורת חיים**. המשנה בפרקי אבות אומרת דברים חריפים ודי מפחידים:

4. אבות ג,ד: הנעור בלילה (ומחשב דברי הבאי) והמהלך בדרך יחידי והמפנה לבו לבטלה - הרי זה מתחייב בנפשו. שם ח: כל השוכח דבר אחד ממשנתו - מעלה עליו הכתוב כאלו מתחייב בנפשו, שנאמר (דברים ד) 'רק השמר לך ושמור נפשך מאד, פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך'. יכול אפילו תקפה עליו משנתו [נשכחה מחמת אונס או מחלה] תלמוד לומר 'ופן יסורו מלבבך' - הא אינו מתחייב בנפשו עד שישב ויסירם מלבו (תוספות יום טוב: שישב ויפנה לבו לבטלה ובזה יסירם מלבו).

המשנה הראשונה אומרת כי ביטול תורה עונשו כרת. אדם שמפנה לבו לבטלה, בעוד שאינו עסוק במסחר או בדברים חשובים אחרים – הרי זה מתחייב בנפשו. אחר כך ממשיכה המשנה שאדם שהיה יכול לחזור על לימודו ואינו עושה זאת מחמת שיושב ומפנה לבו לבטלה ובכך גורם לשכחת תלמודו – הרי זה כאילו מתחייב בנפשו.

וכל אחד תוהה: האם ככה מתחייבים מוות ל"ע?! הרי ביטול תורה הוא אחד משלוש עבירות שאדם חוטא בהן כל יום וכי אפשר לחתום את קץ החיים על עוון פופולרי זמין כזה?! עוד יותר קשה להבין את המשנה השנייה: איך אפשר לחייב מוות לאדם שלמד ולומד תורה באופן כללי וכל עונו הוא שאינו זוכר תלמודו מחמת דברים בטלים וכבר "כאילו מתחייב בנפשו"!

הרבי עונה ביאור כביר: לא מדובר בעונש, אלא במציאות פשוטה. עוד תורה זה עוד חיים, בעוד שפחות תורה (אם בעקבות אי לימוד או בעקבות שכחה) זה פחות חיים. התורה היא החמצן של הנשמה, הכבל חשמל שמחבר את הנשמה למקור החיים ומחדש אותה. ולכן ככל שאדם מבטל תורה וחסום את הנשמה בדברים בטלים ותאוות העולם – הנשמה פחות חיה. יש לה פחות חיוניות.

זה כמו חולה לב שמטפס על האוורסט או יורד למקלט חנוק. הוא לא יכול לנשום - לא בתור עונש ונקמה, אלא כמציאות עובדתית: אין שם מספיק חמצן כדי להנשים את הלב והריאות החסומים שלו. זה מה שענה רבי עקיבא לפפוס: תנתק אותי מהתורה ואני כמו דג בלי מים. אין לי חמצן. כי התורה מחברת את הנשמה למקור החיים, מכניסה שמחה, חשק והתלהבות ואהבה והערכה לחיים.

אנו מתקרבים לחג השבועות ודוד מת בעצרת שחל בשבת. הגמרא מספרת דברים ידועים: דוד ידע שהוא ימות בשבת ולכן כל שבת היה לומד תורה מתחילתה ועד סופה, ואז הוא דבוק בחיים ואין מלאך המוות יכול לשלוט בו. [שמעתי פעם שזאת הסיבה שסעודת מוצאי שבת נקראת סעודת דוד מלכא משיחא, כי בכל מוצאי שבת היה דוד עורך סעודת הודיה, שעבר בשלום עוד יום מסוכן...]. והנה הגיע חג השבועות בו חגג יום הולדת שבעים, אבל דוד לא הניח את הגמרא מידו ומלאך המוות היה מנוטרל. טיפס המלאך על העץ וטלטל את הענפים, ודוד קם בבהלה לראות מי עובר איסור טיפוס על עץ, שמא יתלוש ענף. ואז כשיצא נסער, לא הבחין במדרגת הפתח ונפל.

עד"ז סיפרתי כמה פעמים על אבי ע"ה, וסיפורים נוספים על אנשים שקיבלו תוספת בלימוד התורה וראו תוספת חיים ממש, כפשוטם. לכן עוד רגע של תורה - זה לא רק עוד רגע של ידע וחכמה, אלא עוד רגע של נצח, חיים, שמחה ומשמעות. וכל אדם הגיוני צריך לחשב שכר מצווה כנגד הפסדה.

הפורעים. כתוצאה מהרעש של האבא, הפעילו האמריקאים לחץ, עד שהבריטים שלחו נציב עליון חדש בשם ארתור ווקופ. ווקופ האיר פניו לתושבי הארץ והכפיל את כמות הסרטיפיקטים (אשרות) לעלייה ארצה. "כך נפתחו מעט שערי הארץ בפני אלפי יהודי פולין, שהזדרזו לעלות לפני המלחמה וחייהם ניצלו מאימי השואה. בהמשך, היו אותם עולים תוספת כוח משמעותית לכוח הלוחם כנגד הערבים במלחמת העצמאות וכך התקיים הפסוק 'בדמייך חיי': אותו נער הציל פעמיים חיי אלפים - הן את אלו שעלו וניצלו מאימי השואה והן אלו שניצלו בזכות אותם עולים, בהיותם תגבור משמעותי לכוח הלוחם. "שמעתי את הדברים וצמרמורת חלפה בגופי, סיפר הנכד, והחלטתי לספר לסבא בהקדם. עזבתי את הצבא והתכוונתי לעלות מיד לירושלים. אשתי ניסתה להניא אותי בטענה שבמילא נהיה בשבת בירושלים ומנהגי לבקר את סבא בשבת בבוקר, אבל אני התעקשתי לעלות עוד הלילה. סבא הקשיב לי בדמעות ואמר: 'אני מעריך את העובדה שמהירת ולא חיקית עד שבת'. בשבת בבוקר, כא כסלו תשכא, עליתי כהרגלי לבית סבא בירושלים, אבל אחותי המתינה בכניסה וסיפרה שהוא השיב הלילה את נשמתו לבוראה. כך שאם הייתי ממתין לפגישתנו - לא הייתי מוצא". הרבי שמע והשיב מיד: "זה מה שאני אומר תמיד לחסידים: אסור לעכב מעשה טוב אפילו רגע..."

הרבי מליובאוויטש, ביאורים לפרקי אבות 155: דברי תורה הם חיינו ואורך ימינו, ועצם הדבר ששוכח ומסלק דבר אחד ממשנתו הרי זה מסלק חיי מעצמו. אין זה בגדר עונש על השכחה, אלא בגדר מסובב ממנה, שכאשר חסר לו דבר מדברי תורה, חסרים לו מעתה חיי נפשו אלה.

נחתום ברעיון מיוחד במינו. הגמרא מספרת סיפור מפתיע על הלל הזקן (יומא לה): הלל היה עובד במלאכת כפיים ומרוויח מטבע מועט. חצי ממנו היה נותן לשומר בית המדרש שיכניסו פנימה וחציו לפרנסתו ולפרנסת אנשי ביתו. פעם לא מצא להשתכר ולא הניחו שומר בית המדרש להכנס. עלה וישב על פי ארובת הגג כדי לשמוע דברי אלוקים חיים מפי שמעיה ואבטליון. היה זה ערב שבת באמצע החורף וירד שלג וכיסה אותו עד שהלל קפא תחת ערמת השלג. כשעלה עמוד השחר, אמר שמעיה לאבטליון כי האולם חשוך ולא נכנס אור מהחלון. עלו וראו דמות אדם מכוסה במטר וחצי שלג. פרקוהו והושיבוהו כנגד המדורה, וכשראו שזה הלל, אמרו: ראו זה שנחלל עליו את השבת.

וכאן עולות תמיהות עצומות: ראשית, איך מותר להלל לבזבז חצי שכרו על תורה? הרי "המבזבז אל יבזבז יותר מחומש", ולכל היותר אמרו (שולחן ערוך תרנו) שמותר להוציא על אתרוג עד שליש?

שנית: איך הותר להלל לסכן את חיי ולעלות על הגג ביום מושלג כדי לשמוע דברי תורה? הרי מי שמסכן חיי עבד מצוות עשה (במצב שאין צריכים למסור את החיים) הוא כמאבד עצמו חייו?

שלישית: למה כשהסירו את השלג וראו שזה הלל, אמרו "ראוי זה לחלל עליו את השבת"? ואם היו קוראים לו שמוליק מיכלשווילי – לא צריכים לחלל את השבת להצילו?!

מובא בספרים: עבור הלל, התורה היא חיים. בלעדיה הוא לא מצא כוחות לקום בבוקר. כמו שאנו נרגיש כשלא נאכל שלושה ימים. ועבור חיים, מותר להוציא כל הון שבעולם. אם אדם צריך לקחת תרופה שאינה בסל הבריאות והיא עולה חצי משכרו – הוא חייב כמובן להוציא אותה. מאותה סיבה, הלל סיכן חיי ביום מושלג, כי בכל מקרה, בלי התורה לא יוכל להתקיים.

לכן כשראו שזה הלל, אמרו ראוי לחלל על השבת. אבל אם אדם מסכן חיי בלא סיבה הלכתית – זאת שאלה האם מותר לחלל שבת על מי שהכניס עצמו למקום סכנה בלא טעם.

כפי שהתחלנו את השיעור, ערב מתן תורה הוא הזמן לקחת ספר ולהחליט לסיים אותו עד חג השבועות הבא. כשמעמיקים את האחיזה בחיים – הקב"ה יתן יותר ויותר חיים, ומזכה לראות בהשלמת הייעוד שהתחיל במתן תורה, "כל שופר הולך וחזק מאוד" בגאולה האמיתית בקרוב ממש.

**כתיבת הדרשות והשיעורים והפצתם באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי הרבי ברחבי תבל**

**ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי
ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי
להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולעילוי נשמת מרת
שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב**